

Մարրաֆանտան Չանիյէ, օղուլ ըի-
Ֆաթլու Եօրիի էֆէնաիյէ, ըիւթպէյի
սալիսէ թէպէիզ պուրուսնու տուր :

— Նկատելով խայրիյէթանաւոր Սալ-
թանաթը սէնիյեհէն, անձագ իպա-
տուլահն ըստհաթ ու սէտուէթի հալի
օլտուղուն պիւտիկիմիդտէն, կէրչի հէր
վաղըթ թաշուարտա վուգուա կէլմէք-
տէ օլան Ֆէնալըզլարը, վէ պազը մէմուրին
թարաֆընտան իրթիքեապ օլունան սու-
լի մուամէլաթ վէ հարաքեաթը պէտան
իլէ, ամիզանէ վէ խալիսանէ նազարը
տիգգաթը ինայէթ տիսարընը տալէթ իթ-
մէքտէ, վէ հէմիչէ ասարը մէմուու-
հէսինի կէօրմէքտէ իսէք տէ, խալի վա-
զըթտան պէրու քէօլէնմիշ, վէ տալ-
լար պուտագլար սալմըշ օլան Ֆէնալըզ-
լարըն տէֆիլէ, ան պէան զուհուրա
կէլմէքտէ օլան լուծֆ ու ինայէթ, վէ
ղայրէթ ու իգտամ քէֆայէթ իթմէտի-
կինտէն, վէ պազը քէրրէ սահիպ ճիւն-
հալար պիւա միւձագաթ գալտըզլարըն-
տան, մէզքիւր Ֆէնալըզլար, մասալար-
տա հիքեայէ օլունամագտա օլան ձանա-
վար կիպի, պաշընըն պիւրիսի քէսիլտիք-
տէ, էօթէտէն պիւր գաշ պաշ տահա
կէօթմէքտէ տիր:

Սէյլէտիքլէրիմիզի թաստիգ իչին,
շու աթիսանքի մէքթուպու տախի տէրձ
իտէրիզ:

... միւլէլիֆ. 1866 յունիս 24
Բազար-Ենի-քէօյ:

Պու սէնէ պուրալարտա հիշ գօզա մահ-
սուու օլմամըշ կիպի օլտուղունտան, էհալի
քէք մահղուն ու միւքէտէք օլարագ, դը-
շը նասը կէլիւնէնիսի տիւլիւնմէյէ պաշ-
լամըշ տիր:

Շիմոյի գատար պիւր գաշ տէֆա պիւ-
տիրտիկինիթ թաստիգ իտէրէք սէյլէրիմ քի,
ֆիլիվագը, զաթէն հարպ սէպէպիւնտէն գօ-
զանըն օգգաթը կէլէն սէնէյէ նիսպէթլէ
Եիւզտէ 50-40 զուրուշ էքսիք ֆիյաթընտա
սաթըմագտա իքէն, Լէֆթէր վէ Մանուլ
գօրգուսու իսէ, ախզ ու իթանս քէտիւ-
լէն սէքթէ վէրմիշ, վէ հէրքէս քէնտի քէօ-
յիւնտէ մահպուս կիպի գալմանա մէձպուր
օլմուշ տուր:

Պունլարտանտա ֆազլա, պու սէնէնիս վէր-
կիսի սէնէյի սապըզալարա նիսպէթլէ զիյա-
տէ օլուպ, վէ թահսիլի խուսուսուսա չիմոի-
տէն զիւստէսիլէ թէլէքիտ օլունտուղու թագ-
տիրտէ, պազը մէմուրին թարաֆընտան զու-
հուրա կէլէն մուամէլէյի զայրի մագպու-
լէ իսէ, ֆուգարայը պիւթիւն պիւթիւն
տիւլարը մէյեուսիյէթ իլլէմէքտէ տիր:
չէօյլէ քի, էօյլէ մէմուրլէր քէօյլէրին Եիւ-
զէ կէլէնլէրիստէն քիմիսինի մահպէս իլգա
իթտիրիպ, քիմիսինի տէօյտիւրմէքտէ օլ-
տուգտան պաշգա, հէլէ պուրատա պուլու-
նան միւտիրին իսէ, միզանը հարիրտէ օթուրա-
րագ, պիւր թարաֆտան սաթըլան գօզանըն
ազճէպիսի թէվգըֆ իթտիկիլէ պէրապէր,
էօթէքիսէ պէրիքիսէ տախի, Եիւքսէք սէս
իլէ, «Գարատաղըտըրլար, ասըտըրլար» տէլի
պաղըրմաթը, վէ «խաշ, բուլթ, (մալիւմեա
բուլթ տիմէքլէ քիլիսէլէրիմիդտէքի սուրէթի-
լէրի անլաթմագ իսթէմէքտէ տիր, չիւնքի
պուրալարտա բուլթա թարընըր հիշ պիւր թա-

լիֆէ պուլունմաթըր աշիքեար տըր), վէ տին
ու իման, վէ ըրզ ու նամուսու պիւր պիւրինէ
գարըշտըրմաթը, վէ «սիգէ չէօյլէ Եաթմալը,
պէօյլէ քէսմէլի» տէյէրէք էնվայի թէհտիտա-
միդ սէօյլէր սէօյլէմէսի, սօղորուսու հէր
քէսին գալպիսէ աշուրի մէրթէպէ կիւրան
կէլմէքտէ օլտուղունտան, Եէնիչէրիլէր տէվ-
րինի պիլէն իթթիյարլար, պիւր պէօյլէ հա-
գարէթլէրի Եէնիչէրի տէվրիստէ տախի կէօր-
մէմիշ իտիք տիմէքտէ տիրլէր:

Էսէֆ իտէճէք Եէրի շուրասը տըր քի,
միւմայիլէյի պիւր Գարատաղըր վէ ասը սը-
ֆաթը վիւրէրէք թահգիւր իլլէտիկի հալտէ,
պիւր իսէ, Եալընըզ Եէտի Եիւզ Էլի խա-
նէտէն իպարէթ պուլունտուղունմուզ թագ-
տիրտէ, ասկէր պէտէլիյէսի պիւրիքտէ օ-
լարագ, տէվլէթէ սէնէվի իքի Եիւզ պիւն
զուրուշ վէրկի վիւրմէքտէյիզ:

Հէլէ գարիլէրիմիզ խըրիսթիյանլարընը
գըրսէրտարլարը իլէ թահսիտար գապիլիլէ-
րին Էլլէրիստէն չէքտիքլէրի զուրուշ վէ
թահգիլիք, Լէֆթէր իլէ Մանուլուն խա-
սար վէ գօրգուսուսու տախի ունութուր-
մագտա տըր տէնիլսէ ճայիզ տիր: պարի,
կէզտիքլէրին կէօրէ, էհալի գուրայը, մէր-
գուսան հայտուտարըն թէսալլութունտան
գէրրէ գատար գուրթարապիլիս իտիլէր,
պէլքի պու գատար կիւճէ կիթմէզ իտի,
մէրգուսան գըրսէրտարլարը իլէ գապիլիլէր,
հէր նէ իշ իլլին օլուր իսէ օլուն, Եօլա չըգ-
տըզլարընտա, հէր հալտէ խիսթիւն գա-
րիլէսիտէ կիւճէլէմէյի նիլէթ իթմէքտէ, վէ
գալտըզլարը քէօյլէրտէ իսթէտիքլէրի կիպի
Եէյիպ իլլմէքտէ, վէ տիւրլիւ չալմալար սաթ-
մագտա տըրլար:

Պու կիւնլէրտէ, սահիս ու զայրի սա-
հիս, Մանուլ վէ րէֆիլիլէրի իլլին, Բազար-
քէօյլէնէ Եարըմ սաաթ մէսաֆէտէ օլան
Տէրէ-քէօյ նամ քէօյլէն վիւրանէսիտէ պու-
լունտարագ, Բազար քէօյլէնիւն չալմուշունա
պիւր խապէր կէօնտէրտիկի, վէ թիւճճար-
լարտան 500 լիւրա թօլիյարպտա սէրիան
կէօնտէրմէտիկի հալտէ, կէլիպ միզանը հա-
րիլի պասաճաղըն պէյան իլլէտիկի թէվա-
թուրու իլլիտիլտիկիստէն, չօզլար գօրգու-
լարընտան նաշի բազարը թէրք իլլէ քէօյլէ-
րինէ ֆիւրար իթմիլլէր տիր:

ՀԱՅԸՆ

Սայէյի մէրհամէթվայէյի հագրէթի
Փատիշահիտէ, Գօզան օղու Ֆիւմիլեա-
սընըն Հաճընտան տէֆիլլէ, ֆուգարա-
նըն ըստհաթ իթտիլիլի ճիւմիլէյէ մա-
լիւմ տուր:

Հաճըն հագրընտա չօգտան պէրու
հիշ մալիւմաթ ալամամագտա իքէն, պու
քէրրէ ալտըղըմը մալիւմաթլար շանանը
թէհասիւֆ օլտուղունտան, կէրէք Սալ-
թանաթը սէնիյեհէն, վէ կէրէք տէվ-
լէթլու ճէվտէթ բաշա հագրէթլէրինի,
նազարը տիգգաթլարընը ամիզանէ տա-
լէթ իտէրիզ:

Հաճըն էհալիսի, սայէյի Շահանէտէ
պարպարըգտան գուրթուլարագ, ասա-

լէթ ու սէրպէսթիլլէթէ մագհար պուլ-
լուլտուգլարը, վէ թէգայիլտի էօմի ու
չէվլէթի հագրէթի խիլաֆէթէնտահի
հագրընտա, վաճիպէտէն պուլունան
տուա վէ թէչէքքիւրէ լուզ ու չէպ
տէվամ իլլէտիլլէրի թագտիրտէ, էվլէլ-
տէն պէրու էլիսանէ վէ տիլիստէն ամիզ
վէ թաճիզ գալտըզլարը միւֆթիլլէրի ա-
լէյհիտէ, բէք չօգ թէչէք քիլէր իթմէք-
տէ տիրլէր:

Մէրգու միւֆթիլլէրի զաթէն Գօ-
զան-օղու վագթիլիտէն գալմա օլուպ,
վէ օնուն թէրպիլլէ վէ թարիգիլլէ ա-
լըշմըշ օլտուգտան պաշգա, հէր նէ սէ-
պէպէ մէպիլիլլէ, քէնտի բօսթունտա
պազը գալմըշ օլտուղունտան, ասաճա
տայիլլէյի մէտէնիյէթէ տախիլ օլմայրպ,
իլա Եմրի թէասսիւպ վէ թէգալիւմի
իճրատէ պէր տէվամ պուլունտուղուն-
տան, հէր պիւր ամէլ ու հարէքթիլլէ-
տէ, Գօզան-օղու տէվրիլի թէգէքքիւր
իթտիրմէքտէ իմիշ:

Միւմայիլէյի միւֆթի Մէհմէմէտ է-
ֆէնտիլիլլէ հարաքեաթը զայրի մագպու-
լէսիտէն Եալընըզ պիւր իթիսինի պէյան
իտէլիմ:

Մանկըր-օղու հաճի Մարտիրոս իլէ,
Թըրքում-օղու հաճի Սայրգիս պէյիլի-
տէ, պիւր ալաճաղ վիւրճէք մուարագասը
զուհուր իթտիլիլլէտէն, միւֆթի էֆէն-
տի պիւր թարաֆը թասահուպ իտէրէք,
հագրանիյէթի աւագ ալթընա ալըր,
վէ մուալիսէրէն պուրատան կէօնտէրի-
լէն գատը Տէրէնտէլի ֆիւթուվլէթլու
Սաման էֆէնտի մատտէյի տիլլէտիքտէ
հագրանիյէթի գահիլլէ չըգարըր իսէ-
տէ, միւֆթի էֆէնտի միւմայիլէյի
հիւքմիլիւ տախիլ լէտտ իլէ, էօրֆէն
քէնտի մէրամընը իճրաեա մուվաֆֆագ
օլուր: չիւնքի, միւմայիլլէյի միւֆթի
օրատա հէր ճիհէթլէ քէսպի զուվլէթ
վէ նուֆուզ ու սէրվէթ իլլէմիշ օլ-
տուգտան պաշգա, մէմլէքթ մէճիսին-
տէ օթուրան ալթըր նէֆէր ազալարտան
իսէ, քիմիսի Ենիշտէսի, քիմիսի պաճա-
նաղը, վէլհասըլ հէման քեաֆֆէսի տա-
լի թէալլիւգաթընտան միւրէթթէպ
պուլունմագտա իմիշ:

Պունտանտա գաթիլնաղար, պիւր գաշ
Էրմէնի չօրպաճըլար քէնտի թարաֆընը
թուլթարագ, հէմանըն մէրամը իճրա-
սընա Եարտըմ իթմէքտէ, վէ հէմտէ էվ-
վէլքի կիպի քէնտի աշըզլարընը գուր-
շուլամագտա իմիլլէր: Պու Հայլարտան
պաշլըճալարը կիւլա միլլէթ պաշը օլան
Պաղպուտարեան Գալուստ աղա իլէ,
Շըլըրթըմեան Հայրապետ չօրպաճը ի-
միշ:

Միւֆթի էֆէնտի, հէր նասըլ իսէ,
Հայլարա վէրէսիլէ շարապ սաթար օլ-
տուղունտան, կէլէն սէնէ 12 քիլիլլէ,
պաթմանը իւլէր զուրուշտան շարապ

սաթմըշ իսկտէ, սօնրատան շարապըն պաթմանը ալթը զուրուշա չըգորդըն տան, ճէպըն տէօրտէր զուրուշտան փարասընը ալթը տըր:

Հէլէ պու կիւնլէրտէ զուհուրա կէլ միշ օլան պիր հարէքէթի մէզմուսի, ճիւմէնին գալպինէ բէք կիրան կէլմիշ տիր:

Շէօյլէ քի, Հայըն պիրիսի պիր պէյ կիր իլէ կիթմէքտէ իքէն, զապթիյէնին պիրիսի գարշըսընա չըգարագ, հայվանը նը կիտէճէք տիր պէհանէսիյէ էլինտէն ալթագ իսթէմիշ, վէ մէրգուժ Հայ տախի, «պու հայվան պէնիմ տէյիլ տիր, միլէթ պաշընը տըր» տէմիշ:

Չապթիյէ մէրգուժուէն պու լագըր տըսընա ինանմատըղընտան մը օլա, եօխ սա մուլթագ սուրէթտէ քիլիսէյէ պիր հազարէթ իթմէք իսթէտիկինտէն մի օլա, «էկէր եալան իսէն, ֆիլան եէրին... քիլիսէ գարուսու օլսո՛ւն մու» տէմիշ, վէ Հայ տախի կիւճէնէրէք, տօղըու կի տիպ միւտիր պէյ էֆէնտիյէ թէչէքքի իթմիշ, վէ զապթիյէ ճէլպլէ, մահպէսէ իլգա օլունմուշ իսէտէ, միւլթի էֆէնտի իշիթտիկինտէ, «կեալուրլար, քիլիսէնիլին գարուսու՛ն ֆիլան շէյէ պէնգէթմէքլէ նէ» օլուր իմիշ» տէյէրէք հէմ մէրգուժու մահպէստէն չըգարթմըշ, վէ հէմտէ քէնտիսի օնտան զիյաուէ հա գարէթլէր իթմիշ տիր:

Հաճըն էհայիսի կէրէք իզգէթլու միւտիր պէյ էֆէնտիտէն, վէ կէրէք ֆիլթուվլէթլու գատըր էֆէնտիտէն զիյաուէսիյէ մէմուէն վէ միւլթէչէքքի պուլունտուղու թագտիրտէ, ֆիլվագըր էկէր միւլթի էֆէնտիտէն եաբտըղարը սահի՛հ օլարագ, ըհաթըր ֆուգարայը պօզմագուա, վէ աուալէթի Սալթանա թը սէնիյէնին իճրաաթընա մանի օլա պիլմէքտէ իսէ, ազ վագըրթտան միւս թահազգ պուլունտուղու ճէգասընը չէ քէճէկինտէ ապա չիւքհէ եօգ սուր: Փաղաթ էհայիսի մէրգուժէ, տօղըու տան տօղըու եա տէվլէթլու ճէվտէթ բաշա հազընթլէրինէ արգ ու իֆատէյի հալ իյէմէլի տիր:

—Մէմալէքի մահրուսէի միւլիւքեանէ տէ պուլունտան խուլթուլթ թէլէկրաֆիլ յէնին մըգտարը, սէնիսի ախըրէ գար Ֆընտա, իւշ միսլի տէրէճէսինէ բէսիտէ օլուպ, էլ ան տէրտէսթի ինշա պուլուն նարագ, ան գարիպ քիւշաուը միւսամ մամ օլան թէլէրտէն պաշգա, խուլթուլթ մէվճուտէնին օն իւշ պին եէտի եիւզ էլի քիլմէթրօ մէսաֆէեի հալի, վէ իշլէթտիրլմէքտէ օլան թէլէրին մըգտաւըր եիկիրմի սէքիզ պին եիւզ օն պէշ քիլմէթրօ թուլինտէ պուլունտուղու հալտէ, էլ հալէթիւ հազհի, իճրայի մուխապէրաթ իտէն թէլէկրաֆ միւ վագըրթլէրին աուտի եիւզ օթուզ պէշ

օլուպ, պունլարտան պազըսը մուխապէրաթ տախիլիյէ, վէ պիր մըգտարը տախի խըտմէթի էճնէպիյէեէ թախսիս պուլունմուշ օլմասըլա, թէլէկրաֆճի հէթիյէ, Տէվլէթի Ալիյէնին տօղըուտան տօղըու եա գարատան Ավսթրիա տէվլէթի, վէ իթալեա, վէ Մէմալէքէթէյն, վէ Սըրպիսթան, վէ Եռնանիսթան, վէ Մըսըր, վէ իրան վէ Հինտիսթան իլէ իճրայի մուխապէրէ պիրլէ, թահթ իւլ պահր օլարագ, Պօղազ իշի վէ Չանազ գալէսիյէ թուէնա նէհրիտէ թէմաիտ իթտիրիլ միշ օլան թէլէկրաֆ թէլէրինին մըգտարը տախի, թագըրպէն ալթը պին քիլմէթրօ թուլընտա պուլունտուղու, մուտմէլաթը թիւճաթիյէ, վէ ումուէն միւնասէպաթըր էհալինին սիւհուլէթ ու սիւրաթ իճրասիյէ, քէսպիլ թէրտըգըր էյլէմէլէրինէ պիր վասըթայի զարիպէ օլան թէլէկրաֆ խուսուսուսուէն գալէմըրէվ, սալթանաթը Սէնիյէտէ եէվմէն ֆէ կէվմէն մէրքէզի մաթլուպէ իսալը զըմընտա իսալաթը մուզթագընէնին իթ թիխագ վէ իսալալընա միւտալէմէթ օլունմագուա պուլունմուշ տուր: Թ. Թ.

—Մանգուժէնին 68 ինճի նիւսիսէ սինտէ, Պապուկեան Գարուլթիւն աղա հազընտա եազըմըշ օլան պիր գըթա սէնա մէթուպուլունտ տէրճ իյէմիշ ի տիր:

Սօնրատան մէզքիւր մէթուպտա եազըլանլարըն ճէրհինէ տայիր, պաշգա պիր զաթ թարաֆընտան, պիզէ պաշգա պիր մէթուպ կէլմիշ օլուպտան մատա, էրմէնիճէսի տախի Մասիսէ կէլմիշ, վէ ճիւմա իրթէսի կիւնիւ տէրճ իտիրմիշ տիր:

Պիզ մէզքիւր մէթուպտա եազըլանլարըն մուղայրինի տախի իշիթտիկի միզ իշին էսէֆ իտէլիզ: Լաքին, հազգանիյէթիլ իզթիղասընճա օնու տալի տէրճ իլէ, մէրգուժ Արթին աղանըն, ալէյհինտէ եազըլանլար սահի՛հ իսէ, պալի պուլունտան սօնրա վազ կէչէրէք, սահի՛հէն ազգասէրլէք իթմէսինի, եօգ էկէր եանըշ իսէ, ճէրհ իյէմէսինի տալէթ իտէրիզ:

Մէզքիւր մէթուպ բէք ուզըն օլտուղունտան, միւմըլին մէրթէպէ մուլթ թասար զըլարըզ:

«... միւլէլիֆ:

1866 յունիս 15 Պօլու:

«Էվլէլա մէրգուժ Արթին աղանըն սու քէնարընտա մէթթէպ չակիրտանընա վէրտիկի զիյաֆէթ, առճագ պիր տէսիսէ նիլթիլնէ մէսին տիր: չիւնքի, արատա պիր էօյլէ չաշաալը իշլէր եաբարագ հէր քէսին հիւնի թէվէճճիւհինի գազանմաեա չալըշմագ աուէթիտէն տիր:

«Միւհթէրէգ քիլիսէնին թամիրինէ կէլինտիքտէ, մէզքիւր քիլիսէ գաթէն քեար-

կիր վէ միւհթէմ օլտուղունտան, եալընըզ խաչկալը, դասլարը, վէ նիսա թայիֆէսինին տուրաճագլարը մահէլլին թամիր ու թէճտէտի, վէ սուվա վէ տէօշէմէսի իզթիղա իթմէքտէ իտի, վէ պու խուսուստա իսէ, քիլիսէնին պիր գաշ օգգա կիւմիւշլանիւ մէրգուժ Արթին աղանըն խալթանպօլա կէօնտէրիպ սաթտըրտըր, վէ մա կիւզէլթէ Մաղմանեան Գէորգ աղաեա վէրտիկի, վէ ալտըղը սէնէտի Տ. Գարուլթիւն քահանաեա թէսալիւ իյէտիկի անլաշըլմըշ իտի:

«Մէզքիւր թամիր իշլին միլլէթ գապրիսթանըն թաշլարընտան իսթիմալ օլունուպ, վէ եէվմիյէ վէ քէրէսթէնին ուճուղու շէօյլէ տուրսուէն, պինա իւզըրինէ Գարուլթիւն աղա թարաֆընտան վագ օլունան միւլթէմէտտէն, վէ Գարուլթիւն աղատան մէրգուժ քահանայ պիր տիրլիւ հիսապ ալթամալը, վէ հաթթա, կիւմիւշլէրին փարասընտան Մազմանեան եանընտա փարաարթմըշ իտուկինի, մէրգուժ քահանայ քէնտիսինին այրըճա թուլթուշ օլտուղու տէֆթէրէ թէվիլգան կէօսթէրմէքտէ պուլունմուշ իքէն, եէտիստէ պուլունտան պօրճ սէնէտիսին պիր թագըրիպ ալթանա չալըշմըշար տըր:

«Մէրգուժ Արթին աղա, մէզքիւր քիլիսէնին պիր գըթա քեարը աթիզ Սկիհինի խալթանպօլա կէօնտէրէրէք պօղտուրմուշ, վէ եէնիտէն եաբտըրմըշ իսէտէ, կիւեա քէնտի քիլիսէնին եաբտըրմըշարտա իհտա իթմիշ տիր կիպի, ապա իւ էճտաուրըն զիքրինի իւզըրինտէ հաքը իթտիրմիշ տիր:

«Մէթթէպին ինշասը իսէ, էհալիտէն վէ հաթթա գատըն թայիֆէսինտէն տախի թօբլանըլան իյանէ իլէ վուղու պուլունտուր:

«Մէզքիւր մէթթէպին ինշասընա, Մըկըրտիզ աղա Գօրթուգալեան խալթիճէ մուսվէնէթ իթտիրի հալտէ, Պապուկեան Արթին աղանըն տօսթլարընտան պիրիսի իսէ, խանէսի մէթթէպի միւլպուրա միւլթասը պուլունտուղունտան, քէնտույէ կիւվէնէրէք, մէթթէպին բէնճէրէլէրինի գաբաթտըմագ նիլթիլլէ տալթաեա չըգըշմըշ տըր:

«Քիլիսէնին գարուսու եանընտաքի ազմագտա օլան սուլարա կէլինտիքտէ, պուլունտան տէօրթ պէշ սէնէ մուգաստէմ, պուլունտան միւլթէպէր վէ խանէտան խալթալար, սու հազընտա տէրքեար օլան էհէմիլլէթի կէօրտիւքլէրինտէն, մէմէքէթին խարիճինտէն ճէրէեան իթմէքտէ օլան պիր մաի լէզիլի կէթիլթմէքլիյի միւրատ իթմիշլէր, վէ 24 սէհիմ, վէ պէհէր սէհմի 2400 զըշ: օլտուղու հալտէ պիր շիրքէթ եաբմըշար, վէ միւսլիմ ու զայրի միւսլիմ հէրքէսէ մէզքիւր սէհիմէրտէն ալթալարընը թէքլիֆ իթմիշլէր իսէտէ, Հայ մահէլլէսինտէ սու իշլին ինթիյաճը չէտիտ պուլունմաւընա բաղմէն, Հայլարտան ֆէրտի վահիտ հիսսէ եազըլմատըղտան պաշգա, մէրգուժ Արթին աղա իսէ, օլ կիւնլէրտէ հիշ եիւզիւնիւ կէօսթէրմէմըշ, վէ միլլէթին խաթըր իշլին, եալընըզ պիր սէհիմ քէնտիմ եազըլմըշար տըր, վէ իշլէ էօյլէլիքլէ մէզքիւր չէշմէլէրէ սու կէլմիշ օլուպ, վէ չէշմէլէրին թաշլարը տախի գապրիսթանտան կէթիլիւմիշ տիր:

« Իշխե . . . միւլէլիֆ, պայ ու կէտանըն իյանէսիլէ եաբըլմըլ օլան պիր մէքթէպին շէրէֆինին եալընը պիր առամա վէրիլմէսի, հէրքէսին գալպինէ կիրան կէլիպ, վէ շէվգ ու դայրէթտէն տիւ շէճէքլէրի, վէ հօճա վէ սա- յիւրէճէ լազըմ կէլէն իյանէտէն սարֆը նա- գար իաէճէքլէրի միւլադազասընա մէպնի, հազըդաթը հալին պէյանընա իճիյաճ կէօր- միւլիւմ տիւր: »

« Կէորգ Ա. Ապաճեան: »

— . . . Խմբագիր Մանգուլէի Լէֆթեար ազգօգուտ լրագրոյ:

Կարին, 16 յունիս 1866

Այսօր Սրբոց Թարգմանչաց տօնին առ- թիւ տեղոյս դպրոցի առաջին տարեգարծի հանդէսը կատարուեցաւ եկեղեցւոյ աւար- առումէն անմիջապէս ետքը, քահանայական դասը ժամարար քահանային առջեւէն ե- կեղեցական զգեստովք դպրոց մտան, այն անդ կրօնական բարեմաղթութիւն մը ըլլա- լէն վերջը երգերը յաջորդեցին, յետոյ վար- ժարանիս վերատեսուչը համառօտ առնեա- խօսութիւն մը ըրաւ ուսման կարեւորու- թեանը եւ օգուտներուն վրայ, յարկով մի- անգամայն յորդոր մը ուսանողաց, կրկին երգը սկսուեցաւ. այն միջոցին Գ. առաջ- նորդը պաշտօնական կերպով դպրոց գալով թէ քաղաքացւոց եւ թէ մանկանց ազդու յորդոր մը խօսեցաւ, եւ համառօտ բարեմաղ- թութեամբ հանդէսը վերջացուց: Աչակեր- տաց ընդհանուրին նախաճաշ պատրաստուած ըլլալով, իջան 'ի սեղանատուն եւ այնտեղ ալ երգելով նախաճաշ ըրին: Այս միջոցին քաղա- քիս պատուաւորք եւ թաղական խորհուրդը դպրոցիս հանգստարանը նստած ըլլալով, այն տեղ վարժարանիս վերատեսուչը շնոր- հակալութեան ուղերձ մը ըրաւ հանդիսա- կանաց, եւ մասնաւորապէս խօսքը առ վը- տեմապատիւ խաչատուր էֆէնտի Պատրիար- ճեանին ուղղելով նկարագրեց թանգարանին ստորին վիճակը գրեանց թերութեան մասին, արուն վսեմ. էֆէնտին հանդիսաւոր կերպով խօստացաւ թանգարանին հարկ եղած գրքե- րը գնելու իւր անձնական քսակէն. այս վեհանձն առատաձեռնութեանը բոլոր հան- դիսականք իրենց չնորհակալութիւնը մա- տուցին առ մեծանձն էֆէնտին եւ ելան դպրոցէն:

Յիրաւի խաչատուր էֆէնտին այս օրի- նակ ազգասիրութիւնը եւ առատաձեռնու- թիւնը զինքը Ազգին բարերարաց կարգը անցուցած է արդէն, եւ ասով բոլոր քաղա- քացւոցս սիրոյն ու երախտագիտութեանը մէկ հատիկ առարկան եղած է այսօր:

Կը խնդրեմ . . . Խմբագիր մեր այս ե- րախտագիտական հրատարակութիւնը Շեր պատուական թերթին մէջ մէկ անկիւն մը չնորհէք. օրով

Կնամ միշտ 'ի սրտէ բարեմաղղու:

Տ. Գրիգոր Տ. Մինասեան

— Պիզ միլլէթ իտարէսինին ատէմի լեյազաթ վէ գապիլեյեթինի վազըթ վազըթ պէյան իյլէտիկիմիզտէ, սայիր զազէթարս սիւքիւթի իթթիխազ իթ- տիլէրլինտէն, պիզիմ եազըրգարըմը

պազըրարա աճայիպ կէօրլւնմէքտէ, վէ միւլապաղա տըր զանն օլունմաքտէ տիր:

Պու տէֆա Մէճմուայի Հապատիստէ օգուտնան պիր պահս, սէօյլէտիլլէրիմիզին չօղունու թաստիզ իյլէմէքտէ օլտուգ- տան պաշգա, Մանգուլմէ տիւլմէնլէրի նէզտիստէ տախի շանանը իթիպար կէօ- րիւլէճէկինտէն, սուլէթինի այնէն տէրձ իլէ, Բաթրիքխանէնին, պարի մէքքիւր զազէթատան ութանարազ, շու վու- գոււ կէլմէքտէ օլան ուլղունսուղուգ- լարլն էօնիւնիւ ալմազըրա հիմմէթ իթ- մէսինի թէքլիֆ իաէրիլ:

« ՆԻԿՈՂՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

« Ահալալը զարայիպէի սապըգասը իլէ միլլէթէ մալիւմ օլան պու վիսգոպոս. պիր սապահ Սիստէ գալըրպ, պիր գալ- վիսգոպոսա քէնտիսինի Սիս Կաթողիկո- սու օճել էթտիրիլ: Պէօյլէ պեր հալտէ պիր տէ պիր Աղթամար Կաթողիկոսու վար: Բուհանի իտարէ խուսուսուտա միլլէթ չօգտան պէրու տիւլար օլտուղու թէքեսաիւլտէն ֆարիլ օլմազ իսէ, պէլ- քիմ պուլնա եազըն պիր թարգըս պիր տէ պիր էլմիաճին Կաթողիկոսու կէօ- րիւլիւլ:

« Հէրնէ հալ իսէ, շիմոի կէլլիմ Նի- կողոս Եպիսկոպոսա: Թէլլէղաֆլէ պու խապէր վասլ օլուր օլմազ, միլլէթ ու- մուսի մէճիս իտիւպ. պա էմրի ալի օճէ- լն պու թարաֆա կէլիպ թէրպիլէ իթ- տիրիլմէսինէ գարար վէրիլէրէք, մուճի- պինճէ Բաթրիզ հազըթթլէրի ճանիլլին- տէն քէյֆիլէթ Պապը Ալիյէ իֆաստէ օ- լունմուլ տուր. լաքին նէ ճէվապ վէրիւ- միշ պիլմէյիլ:

« Հալ պու քի, բուհանի գանուննամէ մուճիպինճէ միլլէթին եալընը պիր Կա- թողիկոսու օլմազ լազըմ կէլիպ, միլլէթ պիլմէմ գալ էրիլ սէնէլէրտէն պէրու, Աղթամար վէ Սիս իքի եօլտուգ կաթողի- կոսարա միւսատէ իթտիլի, վէ պուլնա- ըր պէօյլէք բուհանի մէսնէտտարար իթիպար իթտիլի հալտէ, շիմոի պու օլան իշէ տէ թէաճճիւլ իթմէմէլի տիր, Պիր շէյին թէմէլի եօլտուգ օլտուղու հալտէ օնուլ իւզէրլինէ գուրուլան պի- նա տախի օնտան զիյատէ եօլունտա շէյ օլմաղ: Պուլնու եազըրըմըմ սէպէպի տախի շու տուր քի, պու պիր բուհանի մատտէ օլուպ, միլլէթին պիրինճի բու- հանի րէիսի պուլնա միւտախէլէ իթմէ- տիլքճէ, գանունէն հալ օլունմազ օլ- տուղունտան, պարէմ պու էլմիաճին Կաթողիկոսուղու հազըրտա օլտուլ, միլլէթ հալալի շէյլէրի պրազըպ, պու Կաթողիկոսուն ինթիխապընը թէտարի- քիսի կէօրէրէք վազթըր զէմաննա ե- թիշտիրիլ:

« Եօղսա Պապը-Ալի իհիմալտըր, Նի- կողոս Եպիսկոպոսու Սիստէն չըգարա-

պիլսին. իհիմալ տըր տէրիլ, լաքին օ- ճաու Նիկողոս Եպիսկոպոս իւզէրլինտէն չըգարամազ: »

Մէճմու:

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ

ԽՐԱՏԱԿԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

ԹԱԳՄԱՆՁԻՆ

Ազգային դպրոցական պատանեկաց Գաղ- դիրէն լեզուին համար ունեցած եռանդնին նկատելով ներկայ քաղաքացւոցս ընկու- ձեռք զարկի իրենց աշխատութեանցը մէջ կերպով մը նպաստամտոց գտնուելու փա- փազանօք, որպէս զի անոնք որ դեռ նոր սփսած են գաղղիարէն շարագրական վար- ժութեանց բաւական դիւրութիւն ունենան ներկայ Թարգմանութեանս վրայ նայելով ա- ռանց բնագրին Գաղղիերէնի դարձնելու, եւ վերջը այն Թարգմանութիւնը բուն բնագ- րին հետ բազդատելով իրենց քերականա- կան սխալները հասկնալու եւ ուղղելու. եւ բաց 'ի ասկէ որպէս զի շատերն ալ իրենց դրօսանաց առնենքը փոխանակ անօգուտ բաներու այսպիսի ընտիր պատմութիւնե- րով կարենան բարոյապէս զուարճանալ:

Ուստի ահա իբր ջնջին պտուղ իմ ձա- խատութեանցս կ'ընձայեմ սոյն գրքոյկս, իմ հասակակից սիրելի եղբարցս՝ փոխարէն ի- րենց ներողամտութիւնն ու քաջալերութիւ- նը յուսալով: Մնամ

Ձեզ եւ Միսելի Ազգիս անձնուէր

Կ. ՊՈԼԻՍ 1866 ԳՐԻԳՈՐ Խ. ՃԵՐՐԱՆԵԱՆ

Պու թիսալէ 62 սահիֆէտէն իպարէթ օլտուղու հալտէ իւշէր դուրուլա սա- թըլմազտէ օլուպ, մէքթէպ շակիրտանը իշին ֆայիտէյի մուճիպ օլաճաղը տէր- քեար օլտուղունտան, քէնտի թարաֆը- մըգտան պիր շէյ սէօյլէմէքտէն իսէ, ա- սըլ պալեատէքի քէնտի մուգատտէմէսինի տէրճ իթմէքլիլի միւնասիպ կէօրմիւլիւլ տիւր:

— Ալիզ ու իթալար պաշտեարադ, մալ բիեաչալարը հէնուգ սըռասընա կիր- միշ օլմաղընտան, պիր գալ հաֆթա- տան պէրու մալ ֆիյաթլարը պէեանըն- տան սարֆը նազար իթմէքտէյիլ:

— Պիր գալ հաֆթատան պէրու հէր քէսին մէրաղը, գօնսօլիտլէրին ֆայիլլէ- րի վէրիլէճէք մի տիր վէրիլմէյէճէք մի տիր պիլմէքտէն իպարէթ պուլունմազտէ իքէն, պիր իքի կիւնտէն պէրու, մէք- քիւր ֆայիլլէրլին իւշ այ կէրի գալաճա- ղը, վէ օլ իւշ այ իշին տախի պաշգաճա ֆայիլլ վէրիլէճէյի պէյնէլ նաս սէօյլէն- մէյէ պաշտաղընտան, ֆիյաթլտան տիւլմէյէ պաշտաղը տըր:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԻԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱՆՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆԵՏԷ
ՊԵՏ-ՕՂԼԵՏԱ ՏՈՂՐՈՒ ԵՈՒՏԱ, ՏՈՅՈՒՐԱՅ ԱՊՏՈՒԼԱՅ
ԳՐԱՏԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՐԵՆՏԱ ՆՈՒՄԵՐՈ 519: